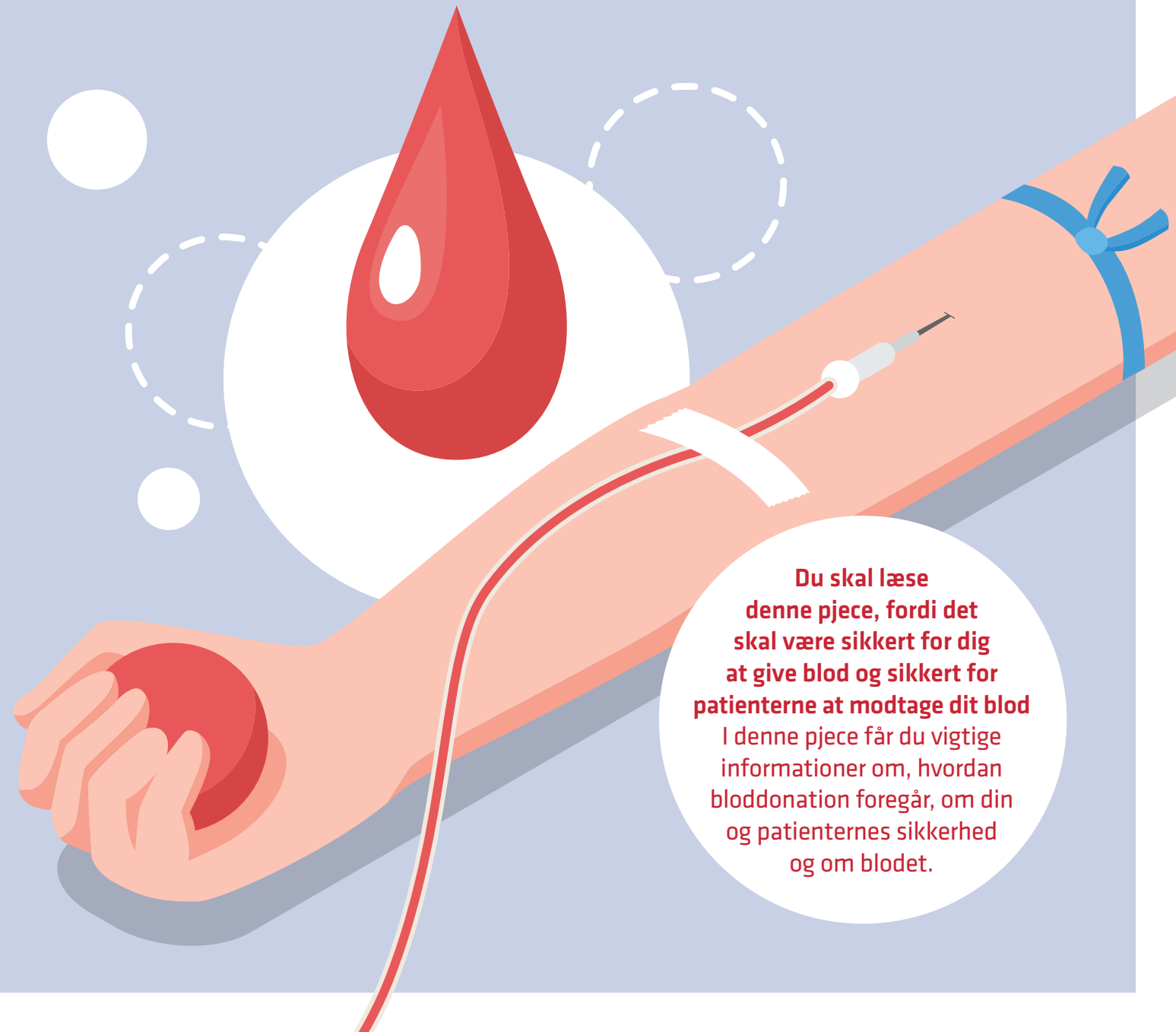

Til dig, der skal donere blod

Bloddonation og
sikkerhed ved tapning

Februar 2020

**Du skal læse
denne pjece, fordi det
skal være sikkert for dig
at give blod og sikkert for
patienterne at modtage dit blod**
I denne pjece får du vigtige
informationer om, hvordan
bloddonation foregår, om din
og patienternes sikkerhed
og om blodet.

At donere blod

Når du donerer blod, får du tappet blod. Det betyder, at man med en kanyle tapper blod fra en blodåre i albuebøjningen.

Blodet kan tappes som blod (fuldblod) eller som dele af blodet, en såkaldt aferesetapning. Tapning af fuldblod tager ca. 10 minutter, og der tappes ca. en halv liter blod.

Ved aferesetapning er der kun brug for en enkelt del af blodet. Ved hjælp af en maskine tappes denne del, mens resten gives tilbage til dig. Det tager fra 45 minutter til 1 time. Hvor meget, der tappes, afhænger af din størrelse, og hvilke dele af blodet der tappes, men det bliver ca. en halv liter.

Det er vigtigt, at du har spist og drukket inden tapningen. For at væskemængden i blodbanen kan erstattes, skal du drikke og hvile i 10 minutter efter tapningen. Væsketabet ved en tapning erstattes med det samme, mens de tappede celler og proteinerne i blodet erstattes inden for et par uger.

Spørgeskema og interview

Inden tapning skal du udfylde et spørgeskema. Her spørger blodbanken om dit helbred og din adfærd forud for tapningen. Når du skriver under på spørgeskemaet, giver du samtykke til at give blod. Du erklærer samtidig, at de oplysninger, du har givet, er korrekte.

Efter at du har udfyldt spørgeskemaet, bliver du kaldt ind til en ansat, som stiller ekstra spørgsmål om dit helbred og din adfærd. Det sker for at sikre både dig, der er bloddonor, og patienterne, der skal modtage dit blod. I forbindelse med samtalen kan den ansatte foretage et klinisk skøn, der kan få betydning for din mulighed for at donere blod. Du vil i så fald altid blive oplyst om årsagen til dette.

Du kan altid stille spørgsmål til blodbankens personale. Blodbanken skal altid sørge for, at du er informeret om tapningen, og altid svare på dine spørgsmål.

Din og patienternes sikkerhed

Det skal være sikkert for dig at give blod, og det skal være sikkert for patienterne at modtage dit blod. Derfor bliver du, inden du donerer blod, spurgt til dit helbred og din adfærd.

► **Dit helbred og din adfærd kan betyde, at der er risiko for smitte i dit blod. Derfor er det vigtigt, at du oplyser om dit helbred og adfærd, så vi i blodbanken og du ved, at du kan tåle at donere blod, og at patienterne ikke kan få overført smitte af dit blod.**

Regler for bloddonation

Der er lavet regler for, hvornår du må donere blod, og hvornår man ikke må. Reglerne kan du se på hjemmesiden www.bloddonor.dk.

Nogle sygdomme medfører, at du ikke kan tåle at blive tappet. Det drejer sig for eksempel om hjertesygdomme eller epilepsi. Hvis du er syg eller får medicin, kan det i nogle tilfælde overføres til patienterne og dermed skade patienterne. Du bliver også spurgt til din adfærd, inden du donerer blod – f.eks. spørger vi til din seksuelle adfærd, om du har været ude at rejse, eller om du har fået en tatovering. Det gør vi, fordi det er vigtigt, at du ikke risikerer at overføre smitte til patienterne gennem dit blod.

Smitte efter en bloddonation

Hvis du efter en tapning får mistanke om, at dit tappede blod kan smitte patienterne, er det vigtigt, at du fortæller det til blodbanken. Dine oplysninger vil blive behandlet fortroligt, og blodbanken vil kassere blodet, så det ikke bliver givet til patienterne.

Du skal også kontakte blodbanken, hvis du får konstateret hiv eller leverbetændelse længe efter, du har doneret blod.

Hvorfor skal jeg fortælle om min adfærd?

I blodbanken spørger vi til din adfærd, fordi der ved nogle situationer kan være øget risiko for at få en smitsom sygdom, der kan overføres med blodet og skade patienterne. Det kan eksempelvis være, at man har haft influenza, har fået lavet en tatovering, har været på rejse i bestemte lande eller gennem seksuel kontakt kan være blevet smittet med virus eller bakterier, der kan overføres til patienterne gennem blodet.

Det er forskelligt, hvor længe man ikke må donere blod. Ved nogle situationer er der to ugers karantæne, mens der ved andre er længere – eksempelvis fire eller seks måneder.

Du kan læse om de forskellige grunde til, at man får karantæne, og om de forskellige karantæneperioder på bloddonor.dk/tapning-hvor-og-hvordan/karantaeneregler/liste-gældende-karantaeneregler/

Er undersøgelserne af donorblod for virusssmitte 100 % sikre?

Nej. Smitte kan først påvises i blodet en til seks uger, efter at man er blevet smittet. Derfor er det vigtigt, at personer, der har været udsat for smitterisiko, ikke giver blod i en periode, efter de kan have været udsat for smitte.

For at være på den sikre side er denne periode fire måneder. Er du det mindste i tvivl, skal du lade være med at give blod. Er du i tvivl, er det altid muligt at tage en fortrolig snak med blodbankens personale.

Lad være med at give blod for at få undersøgt, om du er smittet.

Virus, der kan smitte gennem blodet

De tre vigtigste er hiv samt to forskellige virus, der medfører leverbetændelse (hepatitis B og C).

- ▶ **Hiv** er en virus, der ødelægger kroppens forsvar mod infektioner. Symptomerne er et kortvarigt udslæt, hævede lymfeknuder, feber og infektioner. Hvis man ikke behandles, udvikler man aids. Man kan være smittet med hiv uden at vide det og føle sig rask.
- ▶ **Hepatitis B** er en virus, der giver leverbetændelse i form af feber, kvalme, gulsot og mørk urin. Man kan også være smittet med sygdommen uden at få symptomer. Der er risiko for, at man bliver ved med at have virus i kroppen, selvom man ikke er syg, og man kan derfor stadig smitte andre.
- ▶ **Hepatitis C** er en virus, som også giver leverbetændelse, men oftest har man ingen symptomer og opdager derfor ikke, at man er smittet. Der er stor risiko for, at man bliver ved med at have virus i kroppen, selvom man ikke er syg, og man kan derfor smitte andre.

Smitteveje

Alle tre vira smitter ved overførsel med blod. Det kan være ved at dele kanyler med andre – f.eks. ved doping, stiknar-komani, piercingværktøj, tatoveringsnål, nåle til botoxbe-handling/permanent makeup eller akupunktur. Derudover kan hiv og hepatitis B også smitte ved seksuel kontakt med en smittet person. Hepatitis B kan også smitte ved at dele tandbørste eller barbergrej.

Test af blodet

Ved hver tapning undersøges blodet for hiv og leverbetæn-delse af type B og type C. Hvis en af undersøgelserne giver mistanke om sygdom, bliver du informeret og tilbudt yderli-gere undersøgelse.

Om blod

Hvad består blodet af?

Blod består af ca. 45 % celler og 55 % væske, som kaldes plasma. Voksne har fem-seks liter blod, svarende til 7 % af kropsvægten. Hjertet pumper blodet rundt i kroppen.

- ▶ **Blodets celler** dannes i knoglemarven. Blodets celler fylder ca. to liter og består af ca. 25.000 mia. røde blodlegemer, ca. 1.500 mia. blodplader og ca. 35 mia. hvide blodlegemer.
- ▶ **De røde blodlegemer** (erythrocytter) er nødvendige for at transportere ilt rundt i kroppen. De indeholder det røde farvestof hæmoglobin og giver blodet dets farve.
- ▶ **Blodpladerne** (trombocytter) får blodet til at størkne ved blødninger. Blodpladerne kan klæbe sig til et hul i blodkarrene, så blødningen stopper.
- ▶ **De hvide blodlegemer** (leukocytter) er en vigtig del af vores immunforsvar. De forsvarer kroppen mod virus og bakterier og kan fjerne døde celler fra kroppen. Ved infektioner danner nogle af de hvide blodlegemer antistoffer, der kan slå infektionen ned.
- ▶ **Plasma** er den væske, som blodets celler befinder sig i. Plasma indeholder livsvigtige proteiner og antistoffer, der er med til at bekæmpe infektioner. Det indeholder også blodets størkningsfaktorer, som sammen med blodplader får blødning til at stoppe.

Hvad bliver blodet brugt til?

Blod fra bloddonorer bruges til behandling af patienter. Blodbanken adskiller blodet i røde blodlegemer, blodplader og plasma. Derved kan en portion blod bruges til behandling af flere patienter.

- ▶ **Transfusion med røde blodlegemer** bruges til at erstatte blodtab i forbindelse med ulykker og operationer. Det bruges også til patienter med blod- og kræftsygdomme, hvor patienten har nedsat antal røde blodlegemer.
- ▶ **Blodplader** bruges ved større blødninger samt ved kræftsygdomme, hvor patienten har nedsat antal blodplader.
- ▶ **Plasma** bruges til behandling af større blødninger. Det plasma, der ikke bruges til blodtransfusion, sendes til et lægemiddelfirma, der bruger det til at fremstille lægemidler til behandling af patienter med forskellige sygdomme.

Uheld ved tapning

Risikoen for uheld er meget lille. Langt de fleste tapninger forløber uden uheld, men i nogle få tilfælde opstår bivirkninger. Det er oftest kortvarige gener, såsom utilpashed, besvimelse eller en mindre blodansamling ved stikstedet. Der kan også opstå smerter fra en nerve, der er ramt ved indstik af kanylen. I meget sjældne tilfælde kan generne være langvarige.

I tilfælde af at noget går galt, er du som donor dækket af Patienterstatningen og Bloddonorernes Sikringsfond.

Frivilligt

Det er frivilligt, om du vil donere blod. Selvom du har meldt dig som donor, kan du altid framelde dig igen, og du behøver ikke at give nogen forklaring.

Databeskyttelse

Beskyttelse af dine personlige data er vigtig. Blodbankens personale er underlagt skærpet tavshedspligt. Dine data behandles og opbevares efter Databeskyttelsesforordningens regler.

Blodbanken bruger dit personnummer som nøgle til at holde styr på alle dine data. Personnummeret giver også oplysning om din alder og dit køn. Din adresse, dit telefonnummer og e-mail bruger blodbanken til at komme i kontakt med dig, og så du kan få tilsendt Bloddonorerne i Danmarks medlemsblad.

Oplysninger om din blodprocent, mængden af protein og ferritin (et protein, der binder jern) bruger blodbanken til at sikre, at du kan tåle at blive tappet. Oplysninger om din blodtype og din vævstype bruger blodbanken til at udvælge blodet til de rette patienter. Oplysninger om antallet af blodplader, hvide blodlegemer og størkningsfaktorer bruger blodbanken til kvalitetskontrol af den måde, blodbanken behandler blodet på.

Blodbanken gemmer en blodprøve mindst et år efter, at den sidste del af dit blod er anvendt. Blodbanken bruger blodprøven, hvis en af patienterne, der modtager blodet, får en komplikation.

Kolofon

Titel på udgivelsen

Til dig, der skal donere blod –
bloddonation og sikkerhed ved tapning

Udgivet af

Styrelsen for Patientsikkerhed

Telefon 72 28 66 00

E-post stps@stps.dk

Udgivelsesår 2020

Version Nr. 1.0

Versionsdato Februar 2020

Styrelsen for Patientsikkerhed

Islands Brygge 67
2300 København S
Tlf.: +45 7228 6600
E-mail: stps@stps.dk

www.stps.dk

Denne pjece er udarbejdet i henhold til § 6 og Bilag 1 i Bekendtgørelse nr. 366 af 23. april 2012 om sikkerhed i forbindelse med bloddonation som senest ændret ved bekendtgørelse nr. 46 af 20. januar 2020